

Nr 325

Av herr Hamrin i Jönköping, *angående rätten att anhängiggöra ärende i riksdagen.*

(Lika lydande med motion nr 257 i Första kammaren)

Enligt riksdagsordningen kan ett ärende upptagas i riksdagen på i huvudsak två sätt, antingen genom en proposition eller en skrivelse från Kungl. Maj:t eller genom en motion väckt av en medlem av riksdagen. Vid sidan härav har initiativrätt i grundlagen tillagts vissa andra organ. Så skall t. ex. JO och MO avgiva berättelser till riksdagen, liksom även riksdagens revisorer. Dessa berättelser underkastas utskottsbehandling i vanlig ordning och kan föranleda beslut av riksdagen.

Härjämte är vissa av riksdagens utskott utrustade med initiativrätt, bl. a. konstitutionsutskottet, bevillningsutskottet och bankoutskottet. Dessa utskott kan sålunda genom att för riksdagen av eget initiativ framlägga ett förslag initiera ett riksdagsbeslut. Så sker också i ej ringa omfattning.

Vid sidan av dessa i grundlagen reglerade vägar att sätta i gång riksdagens beslutsmaskineri har under de senaste decennierna i praxis utvecklats nya och delvis oreglerade. Riksdagsorgan har sålunda tillerkänts en rätt att ingiva framställningar, vilka tages upp till behandling i riksdagen och som kan leda fram till riksdagsbeslut. Denna metod har numera så till vida grundlagsfästs, som det t. ex. i 55 § riksdagsordningen ges riksdagsmedlemmarna rätt att motionera i anledning av framställning från något riksdagens verk. Det kuriösa är att dessa framställningar icke omtalas i riksdagsordningen. Ursprunget till den i praxis utvecklade befogenheten för riksdagsverken att ingiva framställningar, som numera enligt 21 § riksdagsstadgan skall anmälas i kamrarna och därefter remitteras till vederbörande utskott, torde vara att söka i den begränsade initiativrätt som bankoutskottet äger med avseende å bl. a. riksgäldskontoret.

Tidigare ansågs det icke möjligt att i författningar av lägre dignitet än grundlag, t. ex. i av riksdagen allena antagna stadgar och reglementen, införa regler som innebar att ett utomstående organ gavs något slag av initiativrätt i förhållande till riksdagen. Sålunda avvisades så sent som 1959 ett förslag om att i det av riksdagen ensam antagna reglementet för Nordiska rådets svenska delegation insätta ett stadgande om att delegationen skulle ha att avgiva berättelse om sin verksamhet till riksdagen. Det ansågs vara en fråga, som måste lösas i grundlag med resultat att delegationen måste avgiva sin berättelse till Kungl. Maj:t, som där-

efter med utnyttjande av sin initiativrätt överlämnar den till riksdagen.

Senare har emellertid denna uppfattning frånträtts. Sålunda har numera i riksdagsstadgan riksdagens förvaltningskontor givits befogenhet att direkt till riksdagen inkomma med framställningar. Vidare är att nämna 21 § riksdagsstadgan, vari regler upptagits om framställningar från riksdagens verk, som i sak innebär att ett riksdagens verk kan initiiera i stort sett vilken fråga som helst i riksdagen och få denna hänvisad till vederbörande utskott, som i sin tur kan lägga fram förslag till riksdagsbeslut i saken.

Tiden torde nu vara inne att överse dessa regler rörande riksdagens kompetens. I princip måste man hålla fast vid tanken att reglerna om vem och vilka organ som har initiativrätt i riksdagen har sin plats i grundlag. Detta torde böra gälla också i fråga om riksdagens verk, även om beträffande dessa en viss flexibilitet i bestämmelserna torde vara erforderlig. Det behöver icke sägas att riksdagen självfallet måste vara kompetent att upptaga frågor, som gäller den interna sakbehandlingen. Men även på denna punkt erfordras vissa huvudregler i grundlag, medan övriga kan placeras i riksdagsstadga och arbetsordning.

Riksdagen är det högsta beslutsorganet i landet. Det är därför nödvändigt att reglerna om dess beslutsfunktioner är grundlagsfästa. Det kan icke i princip vara riktigt att på detta område tillåta en lagstiftning utanför grundlagen med allenast den motiveringen, att allt som icke är direkt förbjudet i grundlagen är tillåtligt. I princip måste frågan om riksdagens kompetens exklusivt regleras i grundlag.

Under åberopande av det anförda hemställas,

att riksdagen måtte besluta anmoda konstitutionsutskottet att till utredning upptaga frågan om hur rätten att anhängiggöra ett ärende i riksdagen, i syfte att riksdagen skall fatta beslut däri, skall regleras och för riksdagen framlägga de förslag vartill en sådan utredning kan föranleda.

Stockholm den 25 januari 1967

Yngve Hamrin (fp)
i Jönköping

Nr 326

Av herr Hamrin i Jönköping, *angående konstitutionsutskottets rätt att erhålla tillgång till handlingar för dechargearbetet.*

(Lika lydande med motion nr 258 i Första kammaren)

Stockholm i januari 1967

Yngve Hamrin (fp)
i Jönköping